

D · N
8/1 1959

Pensionsförhandlingar

Inom de närmaste dagarna väntas regeringen inbjuda folkpartiet till förhandlingar om en uppgörelse i pensionsfrågan. Det vore glädjande om dylika förhandlingar äntligen kommer till stånd. Inom den betydande majoritet av folket som anser att en lagfäst pension bör införas hoppas och väntar man att båda partierna skall visa sig villiga till eftergifter och att ett positivt resultat alltså skall kunna uppnås.

Det finns emellertid skäl att befara att taktiska synpunkter och prestigehänsyn skall göra sig så starkt gällande att en kompromisslösning inte kan vinnas. Särskild oro inger tisdagens ledande artikel i Expressen, som förefaller att vara inspirerad av folkpartiets ledning — här talas om redan uppnådda kontakter mellan partierna, om "informella samtal" som tydligen ligger till grund för Expressens framställning. Denna framställning går ut på att socialdemokratin i själva verket inte vill ge efter på någon avsevärd punkt. I en historisk återblick påstår Expressen att folkpartiet under sommaren förgäves arbetat för samförstånd och att partiet "offrat en tredjedel av sin styrka på att söka hitta och genomföra en faktisk, positiv samförståndslinje". Det är sant att folkpartiet, då det småningom efter folkomröstningen 1957 övergick till kravet på en lagfäst pension, räknade med att dess utformning av detta pensionsystem skulle bli grundvalen för en sanlande lösning. Men efter valet den 1 juni förklarade folkpartiet att det icke kunde gå in på tanken att kompromissa med socialdemokraterna, medan man från auktoritativt socialdemokratiskt håll (såsom statsministern och LO:s ordförande) gång efter annan föreslog förhandlingar. Folkpartiets hållning kritiserades vid denna tid med skärpa i Expressen. Så exempelvis heter det i en ledare den 18 augusti: "Vad som i dag behövs från folkpartiets sida, det är en förnyad bekännelse till den positiva iveren att medverka till en tryggad ålderdom för alla. Det är vidare ett erkännande av att regeringspartiet förklarat sig önska nya överväganden om en möjlig lösning där de liberala önskemålen ges utrymme."

Nu däremot förklarar Expressen att den socialdemokratiska förhandlingsinbjudan blott är "en stor partitaktisk propagandamanöver, där medborgarnas standardskydd på ålderdomen återigen äventyras"; vi får be-

vitna, heter det, "att tryggheten på ålderns dar ännu en gång görs till en bricka i det socialdemokratiska spelet om makten i stället för ett rejält bemödande att i ärligt samarbete förverkliga en angelägen reform".

Skulle dessa uttalanden verkligen avspegla folkpartiets uppfattning, står det illa till. Det innebär att man betraktar det parti med vilket man tänkes skola förhandla som en samling skojare vilka i själva verket inte vill ha en pensionsreform, utan endast vill utnyttja pensionsfrågan för att skaffa sig framgångar vid valet. Det är en orimlig position. Både socialdemokratin och folkpartiet drivs utan tvivel i stor omfattning av taktiska överväganden, men vi är övertygade om att båda partierna verkligen önskar en lagfäst pensionsreform. Att socialdemokratin är inställd härpå framgår av partiets upprepade förhandlingsinbjudningar, trots att det hänger på lottens slump om partiet inte i oförändrat skick skall kunna genomföra sitt pensionsförslag. Det borde vara självklart att folkpartiet, det ojämförligt svagare av de båda förhandlande partierna, inte kan räkna på att dominera vid en uppgörelse, även om partiet betecknar sin egen lösning som en samförstånds lösning.

Tilläggs bör att Expressen i en senare ledare av i går intar en vida försönligare hållning och att man här begär en uppgörelse utan att komma med de våldsamma utfall mot socialdemokratin som kännetecknade tisdagens artikel. Då Expressen föreslår en förhandling mellan alla de fyra demokratiska partierna kring dagens ekonomiska problem, kan vi helt instämma, desto mera som enligt vår uppfattning en samregering borde komma till stånd mellan dessa partier. Men vare sig man vill förhandlingar eller önskar samregering är det första villkoret att inte de motståndare med vilka man vill förhandla eller samregera utmålas som samvetslösa partigångare.

D · N
10/1 1959

Regeringsinbjudan

På torsdagen inbjöd statsministern folkpartiets ledare hr Ohlin till förhandlingar i pensionsfrågan. Denna inbjudan har, enligt vad som samtidigt meddelas, föregåtts av vissa informella samtal mellan de båda partiernas ledande män. Uppgifterna om dessa samtal bekräftar att motsättningen partierna emellan går tillbaka på frågan om hur pensionsreformen skall finansieras. Här har socialdemokraterna gått in för den s.k. fördelningsmetoden, innebärande att varje års pensioner betalas med de avgifter som flyter in under samma år, medan man på folkpartistiskt håll menar att ett system där var och en enligt försäkringstekniska principer så att säga sparar till sin egen pension är överlägset. Från denna grundläggande motsättning kan sedan härledas en rad skiljaktiga uppfattningar om hur pensionsreformen närmare skall gestaltas.

Dagens Nyheter har tillräckligt ofta framhåvt de skäl som talar för en uppgörelse mellan folkpartiet och socialdemokratin i pensionsfrågan och om nödvändigheten av att förhandlingar kommer i gång om en sådan uppgörelse. Då nu statsministern tagit officiellt initiativ till förhandlingar — utöver de kontakter som redan i december ägde rum — bör enligt vår mening folkpartiet ovillkorligen svara ja på inbjudan till samråd. Att säga nej redan på detta stadium, därför att partiets ledning funnit de samtal som ägt rum föga löfresrika, ter sig som en ohållbar position. Det är ju just de meningsskiljaktigheter som redan konstaterats vilka förhandlingarna skall gälla. Varför då inte åtminstone gå till förhandling? Endast om detta sker kan med säkerhet påstås att en uppgörelse är otänkbar. Sker det inte, framstår folkpartiet onekligen som närmast ansvarigt för att en lösning på bredbas av pensionsfrågan blir omöjlig.

En sådan lösning är angelägen inte bara från de allmänna synpunkter som borde vara avgörande. Även de båda partier det här närmast gäller har,

synes det, starka intressen av att en uppgörelse träffas. Socialdemokraterna kan visserligen hoppas att driva igenom ett pensionsförslag utan folkpartiets stöd, men det måste för regeringspartiet stå klart att en lösning som uppbares av en betydande majoritet är att föredra framför en reform bakom vilken står blott halva riksdagen och halva folket. En samförstånds lösning får större auktoritet och stabilitet, den medför att pensionsfrågan — utom kanske vad några detaljer angår — avföres ur den politiska striden. Härtill kommer att det nuvarande lägets svårigheter i alldeles särskild grad kräver samarbete mellan partierna, och ett sådant samarbete i de finansiella och ekonomiska frågorna över huvud måste underlättas av att pensionsfrågan blir löst.

För folkpartiet måste också en uppgörelse från vissa politiska synpunkter vara eftersträfvansvärd. Om partierna stannar i oenighet, är det antagligt att socialdemokraterna får igenom sitt förslag utan några ändringar, ty att hela folkpartiet skulle rösta med höger och centern för avslag på en pensionsproposition — trots att partiet önskar en lagfäst pension — synes nästan otroligt. Genom en kompromiss kan man vinna en del, om kompromissen uteblir kan alla folkpartiets särkrav gå till spillo. Och om ett socialdemokratiskt förslag mot förmodan skulle avslås av riksdagen, blir det på grund av folkpartiets samverkan med de partier som motsätter sig lagfästande av pensionen.

Partierna kan, om de verkligen vill en uppgörelse, självfallet inte räkna på att denna uppgörelse för något av dem skall te sig helt tillfredsställande. En kompromiss innebär att man offerar något på bägge hållen, att man godtar även sådana modifikationer som anses vara försämringar i förhållande till det egna förslaget. De båda partierna borde kunna ta sådana offer med hänsyn till att de, liksom en stor folkmajoritet, önskar en allmän och lagfäst tjänstepension.